

Česká a světová literatura od poloviny 19. století

MGR. N. POSSELOVÁ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Svatopluk Čech

VY_32_INOVACE_06_2_04_CJ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Životopisné údaje a charakteristika autora

3

- 1846–1908
- v dětství se často stěhoval, poznal český venkov
- básník a prozaik
- pracoval jako advokát, později redaktorem
- vůdčí osobnost generace ruchovců
- prosazoval národní tradice a vlastenecký boj
- svými pracemi přispíval do časopisů a novin

Dílo

4

- zdůrazňoval myšlenky národní a sociální svobody
- často náměty z české minulosti a venkova
- nabádal ke svornosti a národní hrdosti
- vztah k domovu
- používal satiru

- **Husita na Baltu, Adamité**
(doba husitství)
- **Ve stínu lípy** (domov)
- **Lešetinský kovář** (nárovní otázka)
- **Jitřní písně, Písně otroka**
(politická problematika)
- **Jestřáb kontra Hrdlička**
(próza – povídky, črty, fejetony)

Broučkády

6

- satirické prózy
- hlavní postavou pražský měšťák Matěj Brouček
- **Pravý výlet pana Broučka do Měsíce**
- **Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století**
- **Matěj Brouček na výstavě**

Nový epochální výlet pana Broučka, tentokrát do XV. století

7

- satirická skladba
- hlavní hrdina Matěj Brouček
- děj zasazen do husitské, křižáky obležené Prahy v době bitvy na Vítkově
- srovnání zbabělého, bezzásadového, přízemního a choulostivého měšťáka 19. století s husity

Ukázka

Za chvíli protáhla stařice opatrně dovnitř scvrklý obličej a hořejší polovici hrbatého těla, právě v okamžiku, kdy pan Brouček, drže oběma rukama roztrženou obuv a hořící doutník v koutku úst, vypouštěl do zakouřené světnice nový dýmový oblak.

Babice vytřeštila oči a chvilku na něho hleděla jako strnulá, jevíc v obličejí největší zděšení; pak náhle udělala vyzáblou rukou před sebe do vzduchu kříž a s výkřikem se dala na útěk, třesknuvši za sebou dveřmi.

„Hloupá baba!“ zlobil se pan Brouček. „Uteče mi před nosem jako střelená. Snad se mě to strašidlo nebojí? Kdyby z ní někdo dostal strach, nebylo by divu: ale já – já – Tohle se mi ještě nestalo! Trdlo – zažehnává mě jako zlého ducha...

Bezpochyby nemá všech pět pohromadě. Teď abych po domě hledal Janka nebo čekal, až se mu zráčí podívat se zase na hosta.“

Otázky a úkoly

9

- 1. Označ literární druh: lyrika – epika – drama.
- 2. Označ literární formu: próza – poezie.
- 3. Označ žánr: povídka – novela – román – romaneto.
- 4. Napiš hlavní myšlenku díla.
- 5. Kde a kdy se děj odehrává?
- 6. Vypiš hlavní postavu díla a stručně ji charakterizuj.
- 7. Zařaď ukázkou do děje.
- 8. Jaká situace je zde zachycena?
- 9. Proč byla žena zděšená?
- 10. Jakého Janka má pan Brouček na mysli?
- 11. Do jaké vrstvy jazyka zařadíš slova babice, stařice?
- 12. Vytvoř alespoň dvě synonyma, která vytvoříš v dnešní češtině.
- 13. Vyhledej v textu a vypiš přechodníky a rozliš přechodníky přítomné a minulé.
- 14. Najdi v textu přirovnání.
- 15. Najdi obrazné pojmenování.
- 16. Zařaď autora do literárněhistorického kontextu.

Použitá literatura

10

- ČECH, Svatopluk. *Nový epochální výlet pana Broučka tentokrát do XV. století*. 6. vyd. Editor Antonín Procházka. Ilustrace Ruda Šváb. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977, 204 s. Mimočítanková četba.
- POLÁŠKOVÁ, Taťána, Ivana DOROVSKÁ a Yvonne KONEČNÁ. *Literatura pro 2. ročník středních škol*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, 2009. ISBN 978-80-7358-131-2.
- DOLEJŠÍ, Pavel. *Školní slovník českých spisovatelů: 331 českých spisovatelů od počátku písemnictví do současnosti*. 3. vyd. Humpolec: Pavel Dolejší - nakladatelství a vydavatelství, 287 s. ISBN 80-864-8028-3.
- *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Československý spisovatel, 1985, 830 s.